

Ўқрмўдин тугълуллгъ сән кевәр кўцәхмн

Цуг колхозмудин болн совхозмудин ўкр тугълуллгъна кўдлмш ик чинртә юмн.

1957-ч джилд колхозмудин болн совхозмудин малин ферм-сәр 12.343 ўкр тугълхмн. Ган-цхн Элст балгъсна колхоз мудт эн джл 1.525 ўкр тугълхмн. Тер гарсн тугълмудиг гару угагъар ъсгдж авх керг ик чинртә тѳр. Чингтә газр болн чингтә агъар нилх тугълмудт ик му. Киитн салькнд даарчкхларн тугълмуд оошкдан гем авх зѳвтә. Тер учр деерәс, тѳрдж гарсн тугълмудиг хагсу клеткд бәрдж, цаглань хотинь ѳгчәх кергтә.

1956-ч джилд ўкр тугъл-лгъна кўдлмшиг килмджтә сәәнәр кедж кўцәснә учр деерәс тугълмудас нег чигн ўкл угагъар, гемтл угагъар ѳсгсн улс йир олн. Ўлгўрлхд, ўр Гончаров Стефан Павлович малин голгъач болдж кўдл-жәх кўн, 1956-ч джилд 87 тугъл авч тер, тугълмудан нег чигн гару угагъар ѳсгдж. Эн кўн эврәнн чидлән хәәрлл уга, ѳдр сѳ уга килмджән ѳгч, сәәнәр кўдлмшән кедж, зоотехническ зокалмудиг кў-цәснә ашн эн болджана.

Ўқрмўдиг сәәнәр тугълулдж авх тѳрт ямаран юмн кергтәв? Негдвәр болхла, хагсу гер болн малд сән хот кергтә. Хойрдвар болхла, МТФ бол-

гънд ўқрмўд тугълуллгъна 15—20 бод мал багтх гермўд кергтә, 15—20-н тугъл багтх клеткс белдхмн. Эн клетксд гарснас авн тугълмуд 10-хонг кўцтлн бәрх зѳвтә. Тугълмудиг сән, чилгр ѳдр-мўдт клетксәс гаргъад хәр-ўлхмн.

Колхозмудин болн совхоз-мудин кеелтә ўқрмўдиг тугъл-хасн 10—15 хонг ѳмнәсн йил-гъдж авч, талдан хашад бәрх кергтә. Шинькән гарсн тугъл-лиг цевр кенчрәр цуглдж авад, онц, клеткд бәрхмн. Тер клеткдн хагсу соломар дев-скр кедж белдхмн. Хальмг таньгъчин газрт тугълмудиг киитн герт чигн бәрдж, ѳсгдж, болхмн. Киитн герт ѳсгсн тугълмуд йир сәәнәр, гем-шалтг угагъар ѳснә. Дулахн герт ѳсгсн тугъл ѳдр болгън 550—650 грамм ѳснә, киитн герт бәрдж ѳсгсн тугълмуд болхла ѳдр болгън 800 грамм ѳснә. Цуг колхозмудин болн совхозмудин МТФ-р саадг ўкр-мўдин тугълмудиг гарар услдж асрх кергтә, махна халхар ѳс-гджәх ўқрмўдин тугълмудиг болхла эклән тәвчкх кергтә.

Шинькән тугълсн ўқрин уург нилх тугълд уулгъхла эмлә әдл болх зѳвтә. Бичкн тугълд цаглань уургиг ѳгхлә гемтл уга, чаньгъ, сәәнәр ѳс-

на. Шин гарсн тугъл экинн кѳк кѳкдж чигн ѳгл уга, уург уудж чигн чадл уга бәәдг йовдл харгъна. Тер учрар тугъл экинн геснәс гарад час болсна хѳбнн уургиг уулгъ-адж сургъхмн. Ик бооджнъ-гъу тугълмудт хойр литр уург уулгъах кергта, бичкн тугъл-мудт болхла нег литр уург уулгъахмн. Экин геснәс гарх-дан 30 килограмм татсн ту-гълд ѳдртән 5—6 литр уург уулгъхмн, ўўнәс ик тугълмудт 7—8 литр уург ѳдртән уулгъ-джах кергтә. Тугълиг гарсн ѳдрәс авн ѳдрт дѳрв дакдж хот ѳгчәхмн. Чинән уга, му тугълмудт 5—6 дакдж хот ѳгчәхмн. Гарад гурви дола хонсн тугълмудт церд, теерм-дсн ясна гуйр болн арван гуйр, цагъан-гуйрин кевг ѳгчәхмн.

Тугълмудин элкн туулсн цагт неджәд-хошад ѳндг, 20 грамм шикр, 8 грамм давс болн 300—400 грамм усиг бу-слгъад киитрўлчкәд ѳдртән хойр дакдж ѳгчәхмн. Эн деер келгдсн хот-хоолиг 3—5 хонг-тан ѳгхмн. Ўўнә хѳбнн уур-гас кесн эзгә ѳгхмн.

Малин тоог улмар ѳсгхин кўдлмшиг шунмгъа, кўцмдж-тәгъәр кедж, колхозникудин болн совхозмудин кўч-кѳлсчн-рин бәәдл-джиргълиг байн кех кергиг цуг Хальмг тангъчин партийн болн советск орган-муд эврәнн гартан авч кўцл-мўдтәгъәр кех зѳвтә.

Зоотехник ЦЕБЕКОВ ЭРЕНЦЕН.